

Nationaløkonomisk Forening.

Møde d. 11. December.

Til Etatsraad **Levys** foran aftrykte Foredrag om Spørgsmaalet: *Svarer Stigningen i Toldindtægterne til Landets økonomiske Situation?* knyttede der sig følgende Diskussion:

Professor **Falbe Hansen** takkede Etatsraad **Levy** for det interessante Foredrag. Ogsaa han troede, at vi stod overfor alvorlige Tider, der opfordrede til Overvejelser; men man kunde dog fra en forøget Brug af fremmede Artikler ikke i og for sig drage sikre Slutninger; den behøvede ikke at udvise andet end en forandret international Ombytning. Han gjorde opmærksom paa, at ifølge sidste Hæfte af Stat. Tabelværk for 1882 er Indførselen af Forbrugsartikler for de sidste 5 Aar kun steget 15 pCt., Produktionsfornødenheder som Kul, Jern, Tømmer o. s. v. derimod 55 pCt. Det er vist utvivlsomt, at Balancen havde været i Landets Disfavør i de sidste Aar; men samtidig havde vi dog betydelig forøget vore Aktiver. Vi havde forholdt os som et Aktieselskab, der anbragte sin Reservefond i Forretningen, og søgt at forøge og forbedre Produktionen. I Danmark havde man endnu ikke som andre Steder fra hørt om Nedgang i Landejendomspriser eller Forpagtningsafgifter. Der var opdyrket store Arealer fra 1876—81 ikke mindre end 22 Kv. M., et Areal som Lolland. Som Følge heraf var Kornproduktionen forøget: der var en Fremgang af $1\frac{1}{2}$ Mill. Tønder. I Kreaturbestanden var der i de sidste 5 Aar sket

en Forøgelse med 103,000 Stk. Ogsaa Assuranceværdien paa Landbrugets Bygninger var steget i de sidste 10 Aar, ikke mindre end 400 Mill. Kr. De Penge, der vare skaffede til Veje ved at sende Værdipapirerne til Udlandet, vare altsaa ikke forduftede. Ogsaa i Kjøbstæderne og Kjøbenhavn var der betydelig Fremgang. Men Fremgangen kunde end yderligere været bleven forøget, naar vor Lovgivningsvirksomhed havde været ordinær. Men trods det, at Basis for Forretningerne var den samme, var Byerne dog stegne i Folkemængde. For en stor Del kommer den voxende Prioritetsbyrde paa Landet Byerne til gode, men ogsaa den indenlandske Industri synes at have hævet sig, ikke til Export, men saaledes, at den indadtil havde faaet en noget fastere Rod. En Fare laa i det saa stærkt stegne Byggeri i Byerne; saa snart der kommer en Standsning heri vil brede Samfundslags Indtægter formindskes. Byggeriet beskæftige mange Mennesker, men Byerne levede jo ved det væsenlig af deres egen Tilvæxt. Dette var den ene Fare, den anden var, at det var tvivlsomt, om Priserne paa Landejendommene kunde holde sig.

Professor **W. Scharling** udtalte, at han saa Forholdene væsenlig paa lignende Maade som de to foregaaende Talere, om han end med Hensyn til Nuancer kunde afvige fra dem. Der var et betænkeligt Misforhold mellem Indførsel og Udførsel. Det var ikke den Omstændighed, at Udførselen ikke dækkede Indførselen, men den stigende Difference, der var betænkelig. Paa den anden Side var der den Modvægt til Stede, at der var nedlagt ikke saa ringe en Kapital i vor forøgede Virksomhed, men det var dog et Spørgsmaal, om alle de af Falbe-Hansen som Kapitalforøgelser fremdragne Momenter kunde betragtes som saadanne. Det var saaledes et stort Spørgsmaal, om den store Mængde nye Landbrugsbygninger kunde regnes som saadan. Man havde vistnok i det hele i de senere Aar troet sig rigere, end man var, og Reduktionen maatte vist navnlig lægges paa Luxusforbruget. Særlig Vægt maatte lægges paa Prisbevægelserne, der jo havde været nedadgaaende i de sidste Aaringer; her maatte

man vistnok søge en Hovedårsag til det økonomiske Tryk. De synkende Priser var enstydige med en Stigning i Guldets Værdi, men formentlig havde denne ikke saa meget sin Grund i en Nedgang i Guldproduktionen, men snarere deri, at der ikke havde været en saadan Fremgang i denne, at den havde kunnet holde Skridt med den stærke Udvikling i de fleste andre Produktioner og den deraf resulterende Forøgelse af Omsætningsgjenstandenes Masse.

Direktør **Philip Schou**, der henviste til en interessant Artikel om Landboproblemer i Dagsnumret af «Politiken», ved Kontorchef Rubin, mente, at vor Fremtid her i Danmark ikke kunde bygges paa Landbruget, men Spørgsmaalet var, om Handlen og Industrien kunde holde Landet oppe. Hertil vilde en ny Toldlov og muligvis en Udvidelse af vore Toldgrænser være af Betydning, saaledes at vi fik udvidet vort Marked til Sverig og Norge. Alle tre Lande vilde herved vinde i Styrke og i Kraft.

Kontorchef **Rubin** skulde overfor Etatsraad Levys Fremstilling af det stigende Forbrug herhjemme ønske præciseret, om der var gjort Forskjel mellem Forbrug af tarveligere og Forbrug af finere Manufakturvarer. Thi en Stigning i Forbruget af de førstnævnte Varer vilde ikke — lige saalidt som f. Ex. en Stigning af Sukkerforbruget — kunne kaldes et forøget Luxusforbrug, eftersom det kun skrev sig fra, at Arbejderbefolkningen ved den forøgede Arbejdsløn i de sidste Aar — netop de Aar Etatsr. Levy omhandlede — havde faaet Raad til bedre Klæder og Føde; men samtidig var det sandsynligt nok, at de bedre Stilledes Indtægter vare forholdsvis aftagne, og i saa Fald blev det selvfølgelig saa meget mere berettiget at paaanke et forøget Forbrug af Luxusvarer.

Hvad dernæst Etatsr. Levys Opgjørelse af Import- og Exportforholdene som Helhed angik, mente ogsaa Taleren, i Lighed med de foregaaende Talere, at man ikke kunde opgøre Balancen uden at lægge megen Vægt paa den store Forøgelse af de fastere og for en stor Del produktive Kapitaler, der har fundet Sted her i Landet. Exempelvis vilde

han anføre, at efter Arbejdsinspektørens nys udkomne Beretning var over en Fjerdedel af de faste Dampkedler, som her fandtes i Landet, indforskrevne fra Udlandet, han kunde dernæst minde om de store Jernbaneanlæg, hvortil Materialet for en stor Del var kommet fra Udlandet osv. Men endelig og mest maatte man erindre, hvilke uhyre Kapitaler, der i de senere Aar aarlig bleve bundne i Landbruget. Taleren kunde i saa Henseende henvise til sin, af Dir. Schou saa venlig omtalte, Artikel i Dagsnummeret af «Politiken», af hvilken det fremgik, at vi i Sammenligning med den øvrige Verden — hvis Produktion af Korn pr. Individ var under Halvdelen af vor — spiste op samt brændte, bryggede og fodrede op uhyre Kornmængder. Det var umuligt at faa en paalidelig Opgjørelse af Landets finansielle Tilstand uden at tage Hensyn til det Moment, at vi aarlig indførte Foderstoffer for meget betydelige Beløb og undlod at udføre Korn for endnu større Beløb, for at staldfodre dermed. Vi forøgede ganske vist herved i Længden vor Produktions-evne, men dersom hele denne Fremgangsmaade betalte sig — hvad man maatte haabe — saa maatte man i hvert Fald være klar paa, at den i en Del Aar vilde bidrage til en ugunstig «Handelsbalance», indtil de Aar kom, da man kunde, faa de opsparede Kapitaler tilbage. Ved vor nuværende Fremgangsmaade vilde det let gaa omvendt af tidligere, hvor Rovdriften, efter Falbe Hansens Citat, skabte en rig Fader men en fattig Søn — vor nuværende Fremgangsmaade skabte derimod maaske en fattig Fader, men til Gjengæld en rig Søn. Det var sandt nok, at man maaske hurtig maatte se de opfodrede Værdier komme tilbage i Form af Kvægavlsprodukter, og at forsaavidt Balancen hurtig maatte kunne opgjøres, men den anden og nok saa væsentlige Grund til at vi anvendte vor nuværende Driftsmethode var jo for at forøge Jordformuen og Givtigheden, skaffe større Mængde af naturlig Gjødningsstof og formere Foldenes Antal. Udbyttet heraf kunde vi imidlertid ikke faa i en Hast. Spørgsmaalet var, om vi kunde holde Pinen ud til vi fik de i Jorden nedlagte Kapitaler tilbage. Vi

maatte huske, at en af Aarsagerne til, at Beløbene i Landets Sparekasser ikke voxede saa stærkt som tidligere, var, at vi for en stor Del havde gjort selve Jorden til Sparekasse. Vi havde saaledes maaske nok Kapitalerne, men de vare ikke mobile. — Taleren vilde sluttelig anmode Dirigenten, Chefen for Statens statistiske Bureau, om at interessere sig for, at vi i Forbindelse med vor Høststatistik fik en Staldfodringsstatistik. Han havde Grund til at tro, at dette ikke var urealisabelt. Da det jo dernæst var en forholdsvis let Sag at faa at vide, hvor meget vi brændte og bryggede op, vilde herved Vejen være banet til en fyldig agrarisk Statistik, ved Hjælp af hvilken vi, paa Grundlag af det alt tilstedeværende Materiale, kunde erfare, hvor meget vi producerede, konsumerede, exporterede, opsparede osv. Først da kunde man faa rigtig Rede paa den agrariske og hermed for en stor Del ogsaa paa hele Landets økonomiske Balance.

Etatsr. **Levy** bemærkede, at han ikke havde lagt Hovedvægten paa, at vor Udførsel ikke var stor nok, men paa, at Indførselen navnlig af Forbrugs- og Luxusgjenstande var steget uforholdsmæssig. Han udtalte, at naar Positionen Manufakturvarer var tiltagen saa paafaldende, skyldtes dette unægtelig de brede Samfundslags større Forbrug, men hertil bidrog særdeles meget den tiltagende Luxus og det ved de uendelig skiftende Moder fremkaldte vel overdrevne Hang til Pynt hos de højere Klassers Damer, som virkede smittende nedad. Naar Kvinderne saa stærkt fordrede Ligestillelse med Mændene, var det ønskeligt, om de vilde tilegne sig noget af den blandt Mændene i alt Fald i denne Retning herskende større Tarvelighed. Ogsaa Sukkervarefabrikationen havde udviklet sig hos os aldeles uforholdsmæssigt. Han replicerede til de forskjellige foregaaende Talere, men mente, at man ikke kunde komme ud over den nuværende Tilstand uden ved en gennemgaaende Spar-sommelighed. Skulde man tvinges til at forhøje Diskontoen — hvad en Bankdirektør ikke, som en Indsender i »Morgenbladet» nylig havde ment, gjorde «for sin Fornøjelse» —

vilde Reduktionen nok komme af sig selv, men saa vilde meget gaa tabt, som kunde været sparet, hvis man indførte Sparsommeligheden uden en saadan Forhøjelse.

Der vexledes endnu forskjellige Bemærkninger mellem flere af de foregaaende Talere, hvorefter Dirigenten, Bureau-chef Gad afsluttede Diskussionen med at udtale som Resultat af samme, at den fast anbragte Kapital var steget betydelig ligesom det personlige Forbrug, samt at samtidig hermed den disponible Kapital er aftaget. Dette var betænkeligt allerede af den Grund, at man ikke vedblivende kan forøge den faste Kapital og sit Forbrug og lade den disponible Kapital formindskes. Dette, mente han, var det af Vigtighed for Publikum at blive opmærksom paa.
